

Montessori Lyceum Rotterdam

Eindscorelijst visitatie voor erkenning van vmo scholen

- Onvoldoende
 - Twijfelachtig
 + Voldoende
 ++ Goed

	--	-	+	++
1. Doelstellingen van de school				
1.1 De montessori-doelstellingen zijn helder. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'. De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo. De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs. De doelstellingen worden breed gedragen in de school. 			X	
1.2 De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren. <ul style="list-style-type: none"> De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling. De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap. 			X	
1.3 De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie. De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom. De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid. 			X	
De montessori doelstellingen zijn voldoende ontwikkeld en uitgewerkt. <i>Norm voldoende: 1.1</i>				
2. Pedagogisch klimaat				
2.1. De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers. De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel. 			X	
2.2. De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> De school stelt de leerling boven het vak. Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag. De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs. De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten). De school zorgt voor groepeeringsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen . 			X	

<p>2.3. De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat. • De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat. • De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding. • De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem. 			X	
<p>2.4 De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij'). • Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek. • Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden. • De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats. 				X
<p>Het pedagogisch klimaat voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 2.1, 2.2, 2.3</i></p>				
<p><i>3. Didactische uitvoering</i></p>				
<p>3.1 De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken. • De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren. • De school bevordert samenwerking tussen vakken. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod. 			X	
<p>3.2 De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering). • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten. 			X	
<p>3.3 Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum. • Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden. • Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes. • De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten. 			X	

<p>3.4. Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbijbehorend hulpmateriaal. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd). • Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden). • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken. • Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert. • Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan. • Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie). 			X	
<p>3.5 De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen. • Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding. • Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners. 			X	
<p>3.6 De toetsing voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen. 		X		
<p>3.7 De rapportage voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen. • Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectieinstrument voor leerlingen. 		X		
<p>3.8 De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren. • Leerlingen voeren reflectiegesprekken. 			X	
<p>De didactische uitvoering voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 3.3, 3.4, 3.5, 3.7, 3.8</i></p>				
<p>4. Opbrengsten</p>				
<p>4.1 De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bewaakt en documenteert de leerresultaten. • De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom. 			X	

4.2 De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden. 			X	
De opbrengsten worden verantwoord.				
Norm voldoende 4.2				
5. Organisatie				
5.1 Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied. Leerlingen hebben invloed in de organisatie. Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad. 			X	
5.2 Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school. <i>Indicatoren</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie. Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad. 			X	
5.3 Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel. Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers. De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers. 			X	
De organisatie voldoet aan montessori criteria				
Norm voldoende: 5.1, 5.2, 5.3				
6. Deskundigheid				
6.1 De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt. Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent. 			X	
6.2 Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd. Voor nieuwe scholen: alle docenten hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.	Nvt			

<p>6.3 De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams. • De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde. 			X	
<p>Het docententeam is montessori deskundig.</p> <p>Norm voldoende: 6.2, 6.3</p>				

Eindbeoordeling	
Hervisatie bij verlengen erkenning	Hervisatie op standaard 3.7

Visitatie uitgevoerd op 13 en 14 maart 2013
 Visitatiecommissie:
 Benno Elsen (voorzitter)
 Vera Arents (basisonderwijs)
 Tim Loos (Zernike College Montessori)
 Hans Relou (Montessori College Eindhoven)
 Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)

Rapportage

Bij de visitatie van het Montessori Lyceum Rotterdam ging het om verlenging van de erkenning als montessorischool. Deze visitatie om verlenging van de erkenning was wezenlijk anders dan de vorige louter collegiale visitatie (zonder consequenties) in 2008.

De visitatiecommissie vond de zelfevaluatie geen sterk stuk. Het stuk was hier en daar weinig concreet wat betreft doelen en voorbeelden. De toon was soms lastig te plaatsen voor de commissie en het stuk was weinig zelfkritisch. Verwijzingen naar vorige visitaties waren op zich relevant, maar de discussie die hier en daar werd aangegaan met vorige visitatiecommissies was dat niet, zo vindt de huidige commissie. Een zelfevaluatie is immers geen discussiestuk.

In het verslag van deze visitatie zal niet verwezen worden naar vorige rapporten; het gaat in dit rapport immers om de argumentatie voor de beoordeling van de school bij de actuele visitatie.

Voor wat betreft het lesbezoek tijdens deze visitatie het volgende. De visitatiecommissie bezocht 20 lesdelen in alle jaarlagen en bijna alle vakken. Daarnaast bracht zij een bezoek aan de keuzewerktijd.

De bevindingen uit het lesbezoek worden in dit verslag verwerkt in de standaarden waar zij bij horen.

1. Doelstellingen van de school

1.1

De montessori-doelstellingen zijn helder.

Indicatoren:

- De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'.
- De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo.
- De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De doelstellingen worden breed gedragen in de school.

De school voldoet aan deze standaard.

Aan eigen doelstellingen geeft de school richting aan via de missie met de vijf begrippenparen. Het richtinggevende karakter hiervan zou explicieter mogen, met name daar waar het gaat om de definiëring van de hierin gehanteerde begrippen. Verstaat iedereen hetzelfde onder deze begrippen?

Om de doelstellingen breder draagvlak te geven worden studiemiddagen georganiseerd en wordt aldus verder ingezet op operationalisering van deze doelen te. De documenten 'Ik ben montessoriaan' zijn voorbeelden daarvan.

1.2

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

Indicatoren:

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

- De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling.
- De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap.

De school voldoet aan deze standaard.

De strategische beleidsontwikkeling is gebaseerd op de PDCA cyclus. Speerpunten worden benoemd en in diverse commissies uitgewerkt. Het aansturen en begeleiden hiervan is gekoppeld aan onderwijskundig leiderschap, dat met de vorming van een nieuwe organisatiestructuur de afgelopen jaren een duidelijker gezicht heeft gekregen en hiermee meer invloed en grip op het beleid.

Veel docenten met wie de commissie sprak ervaren dit als een positieve verandering, die bijdraagt aan het realiseren van de gestelde doelen. De schoolleiding is zich er van bewust dat niet iedereen mee wil of kan in de vernieuwingsslag. Hun voortvarendheid leidt ook tot enige weerstand, zeker als secties zaken SMART moeten vastleggen – volgens een schoolleider tot nu toe ongebruikelijk in de schoolcultuur.

De visitatiecommissie ziet twee aandachtspunten voor de school bij deze standaard. In de eerste plaats is dat het regelmatig uitvoeren van evaluaties binnen de gehanteerde cyclus en de controle op de uitvoering ervan, de borging. Op dat punt kan de school nog winst boeken.

Een tweede aandachtspunt betreft het onderwijskundig leiderschap en met name de rol die de onderwijscommissie hierin speelt. Leden van de onderwijscommissie gaven aan dat hun rol ingewikkeld is op het moment dat zij hun collega's moeten aanspreken op niet nagekomen afspraken. De schoolleiding heeft zelf een helder beeld over de verdeling van taken en bevoegdheden: de onderwijscommissie moet enthousiasmeren, stimuleren en inventariseren; de schoolleiding is er voor het aanspreken van secties over afspraken. Op papier is dat een heldere verdeling, maar de praktijk lijkt weerbarstiger. Dat neemt niet weg dat de visitatiecommissie het in het leven roepen van een onderwijscommissie, alsook het benoemen van onderwijs als aparte portefeuille binnen de schoolleiding ziet als belangrijke stappen in het ontwikkelen en implementeren van onderwijskundig beleid.

1.3

De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert.

Indicatoren:

- De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie.
- De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom.
- De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid.

De school voldoet aan deze standaard.

Aan alle indicatoren wordt voldaan. Met name de ontwikkelingen in het personeelsbeleid zijn een belangrijke pijler om de realisatie van de doelstellingen te bevorderen in de richting van een professionele organisatie, waarbinnen reflecteren op het eigen werk en functioneren een vanzelfsprekendheid wordt die leidt tot een doelgerichte vernieuwing en verbetering van de onderwijskwaliteit.

2. Pedagogisch klimaat

2.1.

De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid.

Indicatoren:

- De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers.
- De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel.

De school voldoet aan deze standaard.

Binnen de school heerst een prettig klimaat en voelt iedereen zich veilig en vertrouwd, een groot goed. De sfeer is een mengeling van informeel en formeel (leerlingen tutoyeren docenten niet), maar wel respectvol naar elkaar. Elke leerling wordt gezien en gehoord, zo vinden ook ouders.

Aandachtspunt is om ervoor te zorgen dat de informele sfeer niet leidt tot vrijblijvendheid. Elkaar aanspreken op gedrag dat niet passend is, zoals te laat komen of afspraken niet nakomen, moet voor alle geledingen vanzelfsprekend zijn. De schoolleiding maakt het elkaar aanspreken van docenten expliciet onderdeel van de gesprekkencyclus. Voor de aanspreekbaarheid van mentoren: zie 2.3.

Leerlingen en ouders ervaren de bereikbaarheid van docenten en schoolleiding als positief en laagdrempelig.

2.2.

De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen.

Indicatoren:

- De school stelt de leerling boven het vak.
- Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag.
- De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten).
- De school zorgt voor groeperingsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen.

De school voldoet aan deze standaard.

Ook binnen de beperkingen van de huidige rapportage staat overeind dat in het bespreken van leerlingen de persoon voorop staat.

Tijdens het lesbezoek constateerde de commissie dat docenten met leerlingen op ooghoogte communiceerden en hen overwegend positieve feedback gaven.

De verschillende onderbouwprofielen van de school en de nauwe contacten met het hoger onderwijs zijn voorbeelden van het aansluiten en ontwikkelen van talenten van leerlingen.

Leerlingen getuigden van de prettige onderlinge sfeer op school en de commissie onderschrijft de indruk van een coöperatieve werksfeer. Dat legt een goede basis voor samenwerking. In het actief bevorderen daarvan is nog veel winst te behalen (zie 3.5).

2.3.

De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat.
- De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat.
- De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding.
- De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem.

De school voldoet aan deze standaard.

De leerling staat niet alleen op papier centraal in de begeleiding, dit is ook in de praktijk het geval. In de onderbouw oefenen mentoren met leerlingen in vaardigheden die zelfstandig werken en leren mogelijk maken.

Ten aanzien van het mentoraat is de school in beweging. Alle betrokkenen constateren dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen mentoren. Het regelmatig overleg via de jaarcoördinatoren zorgt ervoor dat er toch sprake is van een kader.

Er waren redenen om het mentoraat te verbeteren. Uit enquêtes bleek dat de communicatie vanuit mentoren naar ouders niet goed verliep. Ook van mentoren zelf kwam de vraag naar meer duidelijkheid en eenduidigheid. Binnenkort startende workshops zijn bedoeld om het mentoraat verder te professionaliseren. Leerlingen en ouders betoonden zich overigens best tevreden over het huidige functioneren van het mentoraat.

Apart nog enige aandacht voor de leerlingmentoren. De commissie vindt dit een mooi initiatief van de school. De leerlingmentoren spelen nu vooral een rol bij buitenschoolse activiteiten van klassen en bij het pestbeleid. Ook helpen zij brugklassers met hun werk – op dat gebied is misschien nog meer mogelijk.

2.4

De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.

Indicatoren:

- Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij').
- Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek.
- Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden.
- De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats.

De school voldoet ruimschoots aan deze standaard.

Met name op het gebied van het naar buiten trekken en het naar binnen halen scoort de school goed. Een voorbeeld is de bundeling van activiteiten in de Montessori Academie.

3. Didactische uitvoering

3.1

De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken.
- De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren.
- De school bevordert samenwerking tussen vakken.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod.

De school voldoet aan deze standaard.

De school heeft keuzes gemaakt in het vakkenaanbod, bijvoorbeeld via de profilering in de onderbouw, en aan de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd.

Via de sectiewerkplannen is een lijn ingezet naar het verbeteren van de doorlopende leerlijnen.

Vooralsnog is de horizontale verbinding tussen vakken aan 'spontane samenwerkingsverbanden' (aldus de zelfevaluatie) overgelaten. Er is nog geen sprake van een samenhangend programma op dit gebied.

De sectiewerkplannen vormen een belangrijk aangrijpingspunt in de didactische vernieuwing van de school. De visitatiecommissie heeft de plannen met verschillende panels besproken. Deels ging het hierbij om de rolverdeling tussen onderwijscommissie en schoolleiding (zie 1.2), deels ook over de invulling van de werkplannen.

Naar het oordeel van de commissie wordt in de werkplannen nog weinig expliciet gevraagd naar een montessoriaanse invulling. Volgens de schoolleiding komt dit in een volgend stadium meer expliciet aan de orde.

Uit het docentenpanel kwam het geluid dat er secties zijn die hulp en sturing nodig hebben bij het invullen van de werkplannen. Dat vindt de commissie een belangrijk aandachtspunt voor de schoolleiding.

3.2

De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten

Indicatoren:

- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering).
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten.

De school voldoet aan deze standaard.

De school heeft haar eigen keuzes gemaakt ten aanzien van specifieke vakken (profielen in de onderbouw, kunstvakken als examenvak) en projecten.

De keuzewerktijd voldoet op een aantal punten niet, naar het oordeel van de commissie. Bij het lesbezoek nam de commissie grote verschillen waar, zowel in rust als in de invulling van de leraarsrol. Er lijkt onvoldoende consensus over de invulling van de rol van de docent. Heeft kwit in deze vorm meerwaarde?, vroeg de commissie zich af. Het laten intekenen door onderbouwleerlingen lijkt een goede greep en kan het vrijblijvende karakter dat nu nog ervaren wordt verminderen.

3.3

Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum.
- Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden.
- Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes.
- De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten.

De school voldoet krap aan deze standaard.

De non-cognitieve vakken hebben een volwaardige plek in het curriculum, onder meer via projecten en de Montessori Academie.

De commissie zag en hoorde ook voorbeelden van hoofd, hart en handen bij de cognitieve vakken, maar dit zijn er naar het oordeel van de commissie niet veel en deze karakteristiek zou een grotere plek moeten krijgen.

Bij de vakoverstijgende projecten is de samenhang een punt van aandacht naar het oordeel van de commissie.

3.4.

Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbij behorend hulpmateriaal.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).
- Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden).
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.
- Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.
- Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.
- Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

De school voldoet heel krap aan deze standaard.

Vanwege het grote aantal indicatoren worden deze hieronder afzonderlijk kort besproken. Veel commentaar is gebaseerd op het lesbezoek van de visitatiecommissie.

Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbij behorend hulpmateriaal.

Er is een periodesysteem en ook (met name via de ELO) daarbij behorend hulpmateriaal.

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).

Leerlingen kunnen weinig keuzes maken ten aanzien van de werkplanning: veel verloopt klassikaal van les tot les of week tot week. De keuzewerktijd biedt wel enige ruimte.

Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.

De commissie zag, naast methodes, redelijk veel eigen materiaal dat regelmatig productief gericht was.

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingmogelijkheden).

De commissie zag weinig voorbeelden van keuzes in het materiaal, maar hoorde er wel enkele van leerlingen en docenten. De 'montessorieren' bij Frans en Engels zijn waardevolle invullingen om leerlingen meer keuzevrijheid te bieden.

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.

De plaats waar leerlingen werken kan alleen in de kwat gekozen worden. Ten aanzien van het werken met zelfgekozen partners bestaat behoorlijk veel keuzevrijheid.

Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.

De commissie zag bij het lesbezoek veel handelingsgerichte interventies van docenten en opvallend weinig leerstofverkennde (samen de diepte in). Handelingsgerichte interventies kunnen ervoor zorgen dat leerlingen beter greep krijgen op het leerproces; leerstofverkennde zijn belangrijk met het oog op de verdieping van inzicht.

Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.

Bij de meeste lessen die de commissie bezocht was het onderwijs frontaal interactief of bestond het uit zelfstandig werken. De commissie zag ook wel een aantal voorbeelden van andere vormen: een dramales, practicum, presentaties, een enkel voorbeeld van samenwerkend leren.

Bij instructie betrof het in de helft van de gevallen een eigen verhaal van de docenten. Opvallend was dat de inbreng van leerlingen bij instructie vooral gesloten was. De commissie vond veel onderwijs docentgestuurd met de daarbij horende actieve docenten.

Bij deze indicator brengt de commissie ook een aantal opmerkingen onder over de lokaalinrichting. Die was zeer divers en uit de gebruikte werkvorm viel niet altijd op te maken wat de achterliggende gedachte bij een bepaalde opstelling was. Ook oogden lokalen soms enigszins kaal.

Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

Hoewel de commissie dus redelijk veel eigen materiaal zag, nam zij weinig voorbeelden van differentiatie waar. Het dominante beeld was dat alle leerlingen bezig waren met dezelfde stof.

Overig

De commissie vond dat er een goede en overwegend betrokken werksfeer heerste. De structuur van de lessen was duidelijk voor de leerlingen. Wel zag de commissie hier en daar een gebrek aan stiptheid, bijvoorbeeld zichtbaar in de omgang met te laat komende

leerlingen en met docenten die koffie dronken en – in één geval - kauwgum kauwden. Het droeg bij aan een beeld van 'gemakkelijkheid', weinig bewustzijn van effectieve leertijd, bij sommige docenten.

3.5

De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.

Indicatoren:

- De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen.
- Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding.
- Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners.

De school voldoet krap aan deze standaard.

Bij het lesbezoek zag de commissie dat leerlingen veelal konden kiezen tussen alleen werken of samenwerken. De commissie zag weinig gestructureerd groepswork. Wel helpen leerlingen in de lessen elkaar vaak, maar dat was eerder een kwestie van naast elkaar zitten dan van intentioneel samenwerken.

Als specifieke montessori karakteristiek verdient sociaal leren meer aandacht naar het oordeel van de commissie.

3.6

De toetsing voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen.

De school voldoet niet aan deze standaard.

De visitatiecommissie heeft geen op montessori uitgangspunten gebaseerde visie op toetsen aangetroffen. Vanwege het ontbreken van een dergelijke visie is er ook geen sprake van een gemeenschappelijk beleid ten aanzien van toetsen afnemen, nabespreken en laten herkansen. Er zijn dus flinke verschillen tussen secties en docenten zichtbaar.

Hier en daar maken docenten gebruik van toetsreflectiemateriaal, maar dit is zeker nog geen gemeengoed.

De visitatiecommissie beveelt de school aan om allereerst een visie te ontwikkelen op de functie van toetsen op een montessorischool en daar dan vervolgens beleid van af te leiden.

3.7

De rapportage voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen.
- Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectie-instrument voor leerlingen.

De school voldoet niet aan deze standaard en zal op dit punt binnen twee jaar opnieuw gevisiteerd worden.

De rapporten geven een cijferbeoordeling voor de vakken met daarbij een geschreven commentaar van de mentor. De commissie heeft onderzocht of het geschreven commentaar een breed beeld geeft van de ontwikkeling van leerlingen. Naar het oordeel van de commissie is dit niet voldoende het geval. Het commentaar van mentoren is vaak

summier en geeft geen breed beeld van ontwikkeling. Ook las de commissie een enkel commentaar dat zij pedagogisch niet verantwoord vond.

Het rapport als reflectie-instrument staat in de kinderschoenen, maar het zodanig gebruik wordt wel gestimuleerd.

De commissie adviseert de school om bij een aantal collega vmo-scholen te kijken hoe zij de rapportage aanpakken.

3.8

De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.

Indicatoren:

- Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren.
- Leerlingen voeren reflectiegesprekken.

De school voldoet krap aan deze standaard.

Reflectie is dit schooljaar een speerpunt op school en er worden aanzetten gemaakt om dit verder te ontwikkelen. Een voorbeeld daarvan zijn de reflectie enquêtes in klas 3 en 4. Deze kunnen een aanleiding vormen tot individuele gesprekken en klassengesprekken. In de onderbouw wordt in het mentoraat heel praktisch aandacht besteed aan leren leren via een aantal katernen.

Uit de panelgesprekken en de aangeleverde documenten concludeert de commissie dat er voldoende aandacht bestaat voor reflectie, maar dat de praktijk nog volop in ontwikkeling is.

Conclusie didactiek

De school voldoet niet aan twee van de acht standaarden; bij vier andere voldoet zij krap. Dat wijst op problemen bij de didactische uitvoering volgens montessori uitgangspunten.

De school had deze conclusie zelf ook al getrokken. Zoals eerder gezegd is met het expliciet benoemen van onderwijs als aparte portefeuille in de schoolleiding en het in leven roepen van de onderwijscommissie een belangrijke en noodzakelijke stap gezet in het maken van een beter herkenbaar montessori-profiel in het onderwijs.

In de huidige lespraktijk vindt de visitatiecommissie een aantal karakteristieken weinig terug. Met name hoofd, hart en handen en leren kiezen verdienen in een montessorischool een grotere plek. In de sectiewerkplannen is de montessori signatuur nog onvoldoende ingevuld.

De goede sfeer op school vormt een basis om leerlingen meer ruimte te geven in hun werkwijze en om de montessori-uitgangspunten meer nadruk te geven in het onderwijs.

4. Opbrengsten

4.1

De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.

Indicatoren:

- De school bewaakt en documenteert de leerresultaten.
- De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom.

De school voldoet aan deze standaard.

Leerresultaten in de zin van cijferbeoordelingen van de leerlingen worden adequaat verantwoord.

4.2

De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.

Indicatoren:

- De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.
- De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden.

De school voldoet aan deze standaard.

De school wil zeker leerlingen een brede ontwikkeling bieden en heeft ook wel een beeld - mogelijk nog niet zo expliciet - wat zij daaronder verstaat. Er wordt nog geen systematisch onderzoek gedaan of deze doelen gehaald worden.

5. Organisatie

5.1

Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied.
- Leerlingen hebben invloed in de organisatie.
- Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad.

De school voldoet aan deze standaard.

Er is een breed spectrum aan mogelijkheden voor leerlingen om invloed uit te oefenen in de organisatie via klassenvertegenwoordigers, de leerlingenraad, de senaat en het lidmaatschap van de MR. Sterk punt is dat de senaat zelf de klassenvertegenwoordigers bijeen roept en ook zelf een enquête onder leerlingen over pesten afneemt.

Het leerlingenpanel, waarin ook leerlingen zaten uit de senaat, vond dat er naar leerlingen geluisterd wordt en dat alles bespreekbaar is. Zij konden ook voorbeelden geven van succesvolle invloed van leerlingen.

De formele rechten en beslissingsbevoegdheden van leerlingen zijn vastgelegd.

Leerlingen nemen ook deel aan sollicitatiecommissies. Via enquêtes worden zij bevroegd over hun welbevinden op school.

Opvallend genoeg praten leerlingen weinig mee als het gaat om de pedagogische en didactische vernieuwingen in de school. De visitatiecommissie beveelt de school aan om leerlingen hier mee bij te betrekken – het zou prima passen bij de nieuwe koers die de school is ingeslagen.

5.2

Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie.
- Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad.

De school voldoet aan deze standaard.

De ouders uit het panel lieten een grote betrokkenheid zien bij de school.

De formele invloed is vastgelegd in het MR reglement. De pedagogisch-didactische invloed is beperkt. Wel gaven ouders aan dat docenten en mentoren goed bereikbaar zijn en dat er naar ouders geluisterd wordt. Ook gaven zij aan dat de schoolleiding hen goed via allerlei media informeert. Zij vonden dat de school zich de laatste paar jaar op deze punten heeft verbeterd.

5.3

Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school.

Indicatoren:

- Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel.
- Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling
- De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers.
- De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers.

De school voldoet aan deze standaard.

Docenten hebben invloed op het beleid van de school en werken in verschillende werkverbanden aan de schoolontwikkeling. In dit verband werden de activiteiten van de onderwijscommissie veelvuldig genoemd.

De schoolleiding is bezig een cultuuromslag te maken in de school, waarbij directere communicatie en een meer teamgerichte aanpak (via de secties) opvallende punten zijn. Het benoemen van een conrector onderwijs heeft het belang van didactische vernieuwingen benadrukt. Een ervaren docent merkte op dat de eilandjescultuur op school minder is geworden en dat de schoolleiding dichterbij de docenten is gekomen. Uit de panelgesprekken kreeg de commissie de indruk van een positieve werkcultuur op het MLR. Zowel uit de panelgesprekken als uit het lesbezoek werd wel duidelijk dat er bij de docenten nog geen consensus is over de wijze waarop de vernieuwingen in het onderwijs vormgegeven moeten worden.

6. Deskundigheid

6.1

De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten

Indicatoren:

- De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt.
- Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent.

De school voldoet aan deze standaard.

Uit gesprekken met docenten bleek dat de school in de sollicitatieprocedure ook recent het montessori-onderwijs weinig nadruk gaf – dit soms tot verbazing van de sollicitant. De begeleiding tot montessoridocent wordt goed aangepakt vanuit de coaching. Minder duidelijk werd wat de rol van de sectie in deze is.

6.2

Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.

Op dit moment zijn er nog geen door de NMV erkende cursussen voor docenten en directie. Scholen kunnen derhalve nog niet voldoen aan deze standaard. Het beleid van de school (zie 6.1) past overigens goed bij de standaard.

6.3

De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.

Indicatoren:

- De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams.
- De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde.

De school voldoet aan deze standaard.

Zoals al op andere plaatsen besproken, is de schoolleiding actief in het opzetten van activiteiten ten behoeve van secties en het hele team. In de woorden van een docent: de school bruist.

In de ingezette gesprekkencyclus worden montessoridoelen en –vaardigheden expliciet aan de orde gesteld.

Tot slot

De visitatiecommissie concludeert dat het Montessori Lyceum Rotterdam niet voldoet aan de voorwaarden voor het verlengen van de erkenning als school voor voortgezet montessori-onderwijs. Op één standaard, rapportage (3.7), volgt binnen twee jaar een hervisitatie.

De visitatiecommissie geeft de school het volgende mee als meest belangrijke aandachtspunten.

Twee uitdrukkingen hoorde de visitatiecommissie tijdens de tweedaagse visitatie opvallend vaak.

De eerste was 'Het is in ontwikkeling' en dit verwees naar de beweging die de school op tal van gebieden heeft ingezet.

De tweede was 'Dat verschilt per leraar'. Met name leerlingen gaven dit vaak als antwoord, zowel in het panelgesprek als in gesprekken bij lesbezoek en het bezoek aan de kwt.

Deze uitdrukkingen sluiten aan bij het tweeslachtige gevoel dat de commissie ook zelf ervoer. Na het lesbezoek kwam in de commissie de vraag naar boven 'Is er voldoende besef van urgentie om het onderwijs te veranderen en meer montessoriaans in te richten?' In de erop volgende panelgesprekken met docenten, leerlingbegeleiders en schoolleiding was die urgentie wel degelijk zichtbaar en voelbaar en dat geeft de visitatiecommissie vertrouwen in de ontwikkeling van de school.

Het beeld heeft dus twee kanten. Er is (meer dan ooit) sprake van beweging en van een bruisende school. Dat geldt voor allerlei plannen en is ook al enigszins zichtbaar in een aantal voorbeelden. Daarnaast bestaat ook nog een school die gekenmerkt wordt door woorden als autonoom en enigszins traditioneel. De commissie nam grote verschillen waar in aanpak, zowel pedagogisch (bijvoorbeeld bij mentorgesprekken) als didactisch (bijvoorbeeld bij invulling van de lessen en bij het toetsen).

De schoolleiding is samen met het team druk doende om op allerlei fronten voor iedereen geldende kaders met erbij passende inhoud neer te zetten. Daarbij verdient naar het oordeel van de visitatiecommissie de montessori-invulling nog meer aandacht. In de sectiewerkplannen is daarvan – ook in de opzet - te weinig zichtbaar gemaakt.

Alle docenten met wie de commissie sprak scharen zich achter deze ingezette lijn. In het proces zijn belangrijke rollen weggelegd voor de conrector onderwijs en voor de onderwijscommissie.

Hervisitatie op de standaard rapportage biedt een kans om, mogelijk in combinatie met reflectie, montessori karakteristieken beter uit te werken. De commissie wil graag haar vertrouwen uitspreken in de school en wenst de school veel succes bij het oppakken van de hervisitatie en bij het verder invoeren van de ingezette vernieuwingen. Ten slotte een woord van dank aan de school voor de hartelijke ontvangst en een speciaal woord van dank aan de deelnemers aan de panelgesprekken voor hun openheid.

Visitatie uitgevoerd op 13 en 14 maart 2013

Visitatiecommissie:

Benno Elsen (voorzitter)

Vera Arents (basisonderwijs)

Tim Loos (Zernike College Montessori)
Hans Relou (Montessori College Eindhoven)
Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)